

ชื่อเรื่องวิทยานิพนธ์ การเปลี่ยนแปลงการแบ่งงานระหว่างหญิงชายในชุมชนทอผ้าภาคเหนือ
กรณีศึกษา ตำบลแจ้ซ้อน อำเภอเมืองปาน จังหวัดลำปาง

ผู้เขียน นางสาวโทโมโกะ อิชิกาวา

ปริญญา ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (ภูมิภาคศึกษา)

คณะกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

รองศาสตราจารย์ ดร.บุบผา อนันต์สุชาติกุล	ประธานกรรมการ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นงเยาว์ เนาวรัตน์	กรรมการ

บทคัดย่อ

การศึกษาเรื่อง “การเปลี่ยนแปลงการแบ่งงานระหว่างหญิงชายในชุมชนทอผ้าภาคเหนือ กรณีศึกษา ตำบลแจ้ซ้อน อำเภอเมืองปาน จังหวัดลำปาง” มีวัตถุประสงค์ 3 ประการ คือ 1) เพื่อศึกษาพัฒนาการและการเปลี่ยนแปลงของสังคมชุมชนกับกระบวนการทอผ้า 2) เพื่อศึกษาปัจจัยของการเปลี่ยนแปลงในการแบ่งแยกบทบาทหน้าที่ระหว่างหญิงชายในกระบวนการทอผ้า ซึ่งส่งผลให้ผู้ชายเข้าสู่กระบวนการนี้ และ 3) เพื่อศึกษาประเด็นความเสมอภาคในเพศสภาพของกระบวนการทอผ้าปัจจุบัน การศึกษาใช้วิธีการศึกษาเชิงคุณภาพ และเก็บข้อมูลโดยการสังเกตแบบมีส่วนร่วม การสัมภาษณ์แบบไม่เป็นทางการ และการวิเคราะห์เอกสารที่เกี่ยวข้อง

ผลการศึกษาพบว่า การทอผ้าแบบดั้งเดิมของชุมชนแจ้ซ้อนเริ่มสูญหายไปพร้อมกับการพัฒนาของประเทศที่เข้าสู่ระบบทุนนิยม แต่แผนการพัฒนาของประเทศทำให้หน่วยงานของรัฐเข้าไปส่งเสริมอาชีพของสตรีชุมชน การทอผ้าจึงกลายเป็นเครื่องมือของการพัฒนาอาชีพสตรี และการส่งเสริมนี้ทำให้การทอผ้าของชุมชนมีลักษณะเป็นระบบอุตสาหกรรมมากขึ้น หลังจากนั้นมีการก่อตั้งกลุ่มสตรีทอผ้า ทำให้การทอผ้าของชุมชนนี้เป็นระบบและมีลักษณะเป็นเชิงธุรกิจมากขึ้น

การเปลี่ยนแปลงของกระบวนการทอผ้าจากแบบดั้งเดิมสู่แบบธุรกิจทำให้มีผู้ชายที่สนใจในการทอผ้าหันมาประกอบอาชีพทอผ้ามากขึ้น ปัจจัยสำคัญที่ทำให้ผู้ชายหันมาสนใจการ

ทอผ้า ได้แก่ การเปลี่ยนแปลงสภาพของการทอผ้า การเปลี่ยนแปลงความหมายของการทอผ้า ซึ่งส่งผลเป็นการเปลี่ยนแปลงค่านิยมบางส่วนของสังคมด้านการแบ่งบทบาทตามเพศในมิติการทอผ้า ถึงแม้ว่าจะมีผู้ชายเข้ามาประกอบอาชีพทอผ้ามากขึ้น แต่อุปสรรคที่พบในการประกอบอาชีพนี้ คือ ศักยภาพของครอบครัวที่จะให้การสนับสนุนทั้งทางด้านเศรษฐกิจและจิตใจแก่พ่อบ้านในการพัฒนาทักษะการทอผ้า และอุปสรรคอีกประการหนึ่งคือความเชื่อของคนในชุมชนที่ยังมองว่าการทอผ้าเป็นงานของผู้หญิง

การวิจัยครั้งนี้พบว่า การทอผ้าที่เปลี่ยนสถานะเป็นเชิงธุรกิจนั้น ได้ยกสถานะทางเศรษฐกิจแก่ผู้หญิง ขณะเดียวกันได้เปิดโอกาสให้ผู้ชายบางส่วนเข้ามามีส่วนร่วมในการทอผ้าที่ยึดเป็นอาชีพด้วยเหตุผลของแรงผลักดันทางเศรษฐกิจ แต่อย่างไรก็ตามคนในชุมชนก็ยังคงมีทัศนคติต่อการทอผ้าของผู้ชายว่าเป็นเพียงอาชีพเสริมเท่านั้น ในมิติของความเท่าเทียมทางเพศพบว่าแม้ว่าผู้ชายจะเข้ามามีบทบาทในการทอผ้าซึ่งเป็นงานที่สังคมถือว่าเป็นงานของผู้หญิงนั้นก็มิได้หมายความว่า จะเกิดความเท่าเทียมทางสังคมในหลายๆด้านระหว่างหญิงและชายมากขึ้น ทั้งนี้เพราะแม้ว่าผู้ชายจะให้ความร่วมมือภายในครอบครัวมากขึ้น แต่ก็ยังเป็นเพียงเฉพาะส่วนที่เกี่ยวข้องกับด้านเศรษฐกิจเท่านั้น

Thesis Title Changes of Gender Division of Labor in Northern Thai Weaving Community: A Case Study of Chae Son Sub-district, Mueang Pan District, Lampang Province

Author Ms. Tomoko Ishikawa

Degree Master of Arts (Regional Studies)

Thesis Advisory Committee

Assoc. Prof. Dr. Bupa Anansuchatkul

Chairperson

Asst. Prof. Dr. Nongyao Nawarat

Member

ABSTRACT

This study, namely, “Changes of Gender Division of Labor in Northern Thai Weaving Community: A Case Study of Chae Son Sub-district, Mueang Pan District, Lampang Province” has 3 objectives 1) to study processes and changes of the community and its weaving development; 2) to investigate forces behind gender division of labor which enable men to participate in weaving activities; and 3) to study the gender equality in present day weaving. The study employs qualitative methodology, by using techniques such as participant observation, informal interview, and literature review.

The research finds that traditional weaving activities in *Chae Son* communities have declined as a result of the nation’s modernization policy geared toward capitalist development. However, local state agencies have come to the communities to develop income-generating activities for women through weaving, however in a new technique. This policy has to some extent, commercialized community weaving, and

as a result, women organized themselves into a weaving group.

The transformation of traditional weaving into commercial weaving has motivated few men, i.e. the two men in this study, to start weaving as a part of making a living. The main factors behind their participation are basically the transformed status and meaning of weaving which results in partially change in community values of gender roles in weaving dimension. Although few men increasingly participate in weaving, some obstacles remain, namely, the capacity of household being able to economically and mentally support its male members to practice weaving skills. Another obstacle for the male weavers is that weaving is still considered to be of women's job by many villagers in the communities.

This research finds that commercial weaving has raised women's economic status. It also increases participation of few men due to economic pressure. Nonetheless, the community still perceives men's weaving as merely an alternative livelihood. In terms of gender equality, the increase of participation of few men in women's work, textile weaving, in this study does not mean that equality between women and men in various aspects are improved. The real meaning of the participation is only economic alternatives.